

доступними новітні технології, альтернативні способи отримання освіти, форми організації світобачення і світорозуміння, а послідовне дотримання засад етнопедагогіки забезпечує для майбутніх фахівців у галузі педагогіки усвідомлене збереження національної ідентичності українського етносу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Єрмоленко С. Національна свідомість і виховання української мовної особистості. *Урок української*. 2001. № 11–12. С. 9–10.
2. Ковальчук Л.В. Інтерактивні прийоми у практиці вчителя-словесника. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2012. № 34. С.34–37.
3. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: монографія. Житомир. 2009. 558 с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/6217/1/kozlovez_monograf.pdf
4. Лавренюк В. Інноваційний та традиційний підходи у викладанні філологічних дисциплін. *Дивослово*. 2020. № 2. С.2–5.
5. Мацько Л. І. Формування національно-мовної особистості. *Педагогічна газета*. 2000. № 2. С.2.
6. Отрошко Т. В. Професійна компетентність педагога – ефективна відповідь на проблемну ситуацію в освіті. *Гуманітарні науки*. 2012. № 2. С.10–14.
7. Стельмахович М. Етнопедагогічні основи методики української мови. *Дивослово*. 2003. № 5–6. С. 19–23.
8. Формула реформи Нова українська школа. URL: <https://nus.org.ua/about/formula/> (дата звернення 28.04.2022).
9. Чепка О. В. Становлення майбутніх учителів початкових класів на етапі неперервної професійної підготовки у педуніверситеті. *Початкова школа*. 2012. № 11. С.23–25.

УДК 373.2.016:51-028.31]:37.091.33-027.22

Оксана Вільхова, Ілона Семиразум
(Полтава, Україна)

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ У ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті висвітлено особливості використання ігрових методів та прийомів у процесі формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Розкрито важливість проведення вихователем систематичних вправ, нестандартних ігрових завдань, які розвивають розумову активність дошкільників, самостійність думки, творче ставлення до навчальної діяльності, ініціативу, кмітливість, просторові уявлення.

Ключові слова: ігрові методи та прийоми, елементарні математичні уявлення, заклади дошкільної освіти, діти дошкільного віку, освітній процес.

The article highlights the features of the use of game methods and techniques in the process of forming elementary mathematical concepts in preschool children. The importance of the educator's systematic exercises, non-standard game tasks that develop the mental activity of preschoolers, independence of thought, creative attitude to educational activities, initiative, intelligence, spatial representations.

Key words: game methods and techniques, elementary mathematical concepts, preschool education institutions, preschool children, educational process.

Сьогодні одне із найважливіших та актуальних завдань підготовки дітей до школи є розумовий розвиток, формування елементарних математичних уявлень та пізнавального

інтересу. Математика для дошкільників дозволяє вирішити одразу декілька завдань, головні з яких прищепити дітям основи логічного мислення та простого рахунку. Гра як провідний вид діяльності у вихованців закладів дошкільної освіти створює великі можливості для розвитку мислення, пам'яті, уваги тощо.

Основне завдання педагогів і батьків зробити так, щоб дитині було цікаво займатися математикою. Часто дорослий стає нецікавим для дитини як джерело інформації, позитивних емоцій, вражень тощо. У такому випадку, на нашу думку, доцільним є використання ігрових методів та прийомів у процесі формування елементарних математичних уявлень. Одна з причин, що породжує труднощі і перевантаження дітей в процесі засвоєння знань, полягає в недостатній підготовці мислення дошкільників до засвоєння цих знань, відсутності ігрової мотивації до навчальної діяльності. Саме тому у сучасному ЗДО освітня робота з дітьми розглядається в контексті ігрової діяльності.

Проблемами навчання дошкільників елементарній математиці в ігровій формі, розвитком здібностей займалися такі науковці як Є. І. Тихеева, В. В. Данилова, О. Я. Савченко, Н. І. Непомняца, К. Й. Щербакова, Е. Н. Водозова, С. Л. Рубінштейн, Д. Б. Ельконін, В. С. Мухіна, Е. Ф. Проскура, А. А. Люблінська, А. П. Усова та ін.

Аналіз стану навчання дошкільників приводить багатьох фахівців до висновку про необхідність навчання в іграх. Іншими словами, йдеться про необхідність розвитку навчальних функцій гри, що передбачає навчання через гру. Гра – це не тільки задоволення і радість для дитини, що саме по собі дуже важливо, з її допомогою можна розвивати увагу, пам'ять, мислення, уяву дитини. Граючи, дитина може здобувати, нові знання, вміння, навички, розвивати здібності, часом не здогадуючись про це.

Мета статті полягає у аналізі та обґрунтуванні дидактичних можливостей ігрових методів та прийомів у процесі формування елементарних математичних уявлень у дошкільників.

Сучасні вимоги до дошкільної освіти визначають необхідність використання нових організаційних форм, при яких інтегрувалися б елементи пізнавальної, пошукової, ігрової та навчальної взаємодії. У дошкільному дитинстві для маленької дитини гра має найважливіше значення. Потреба в грі зберігається і займає у дітей значне місце і в перші роки їх навчання в школі. Сьогодні у роботі з дітьми широко застосовуються дидактичні ігри з використанням сучасного математичного матеріалу (кількісне і просторове моделювання, геометричні знання, символічне заміщення тощо). Даний тип ігор, здійснюючи закріплення і розширення математичних знань, орієнтується на інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку (В. Аванесова [1], Ф. Блехер [4], А. Зак [5], З. Михайлова [6], А. Столяр [7] та ін.).

Підвищення розумового навантаження на заняттях з формування елементарних математичних уявлень змушує задуматися над тим, яким чином підтримати у дітей інтерес до навчального матеріалу та утримувати протягом всього заняття активність. Максимального ефекту у вивченні математики можна досягти при використанні на заняттях дидактичних ігор, розваг, цікавих вправ і завдань. При цьому використання захоплюючого і цікавого математичного матеріалу визначається з урахуванням вікових особливостей дітей, завдань їх виховання і всебічного розвитку. Необхідно дітей зацікавити математичним матеріалом, активізувати їх логічну розумову діяльність, розважати і захоплювати дітей, поглиблювати і розширювати їх математичні уявлення, закріплювати набуті знання і вміння, тренувати дітей в застосуванні цих умінь і знань та інших видах діяльності [1, с. 212].

Місце дидактичної гри в структурі заняття з формування елементарних математичних уявлень визначається віком дітей, метою, призначенням, змістом заняття. Вона може бути використана в якості навчального завдання, вправи, спрямованої на виконання конкретного завдання. Математична складова в змісті гри завжди висувається на перший план. Тільки в цьому випадку гра буде виконувати свою роль і своє призначення, а саме сприяти математичному розвитку дітей і вихованню інтересу до математики.

Варто зазначити, що організовуючи дидактичні ігри з математичним змістом педагогу слід продумувати наступні питання методики проведення гри:

1. Мета гри. Якими знаннями, вміннями і навичками в області математичного розвитку діти дошкільного віку оволодіють в процесі проведення гри? Якому моменту у грі необхідно приділити посилену увагу? Які інші виховні цілі переслідує процес проведення гри?

2. Кількість дітей, що беруть участь у грі. У кожній грі необхідно задіяти певну кількість гравців

3. Які дидактичні посібники і матеріали будуть потрібні для проведення гри?

4. Як з найменшими витратами часу познайомити з правилами гри дітей?

5. На який проміжок часу повинна бути розрахована гра? Чи буде гра захоплюючою, цікавою для дітей? Чи захочуть діти повернутися до гри ще раз?

6. Яким чином організувати участь всіх дітей в грі?

7. Яким чином організувати спостереження за дітьми, щоб визначити, чи всі включені в роботу?

8. Які зміни необхідно внести в гру для того, щоб підняти активність і інтерес дітей?

9. Які висновки слід повідомити дітям на закінчення, після проведення гри (кращі моменти в грі, недоліки, результати засвоєння математичних знань, дати оцінку окремим учасникам гри, зробити зауваження з приводу порушення дисципліни тощо) [3, с. 456].

Дидактичні ігри можна розділити на три види:

– Ігри з предметами – у цих іграх можна використовувати як іграшки, так і реальні предмети. Граючи з ними, дитина вивчає властивості предметів, вчиться порівнювати, встановлювати їх подібності або відмінності.

– Настільно-друковані ігри – ці ігри передбачають дії не з предметами, а з їх зображеннями. Вони не тільки розвивають дитину, але і дають можливість для тісного спілкування, тобто допомагають зближенню дітей.

– Словесні ігри – ці ігри будуються на діях і словах. Вони є найскладнішими, бо змушують оперувати уявленнями, мислити про предмети, з якими наразі вони не діють [4, с. 224].

Таким чином, не дивлячись на велике різноманіття дидактичних ігор, їх основним завданням залишається розвиток логічного мислення, тобто, вміння встановлювати найпростіші закономірності. У дошкільному віці ігри спрямовані в першу чергу на розвиток мови, активізацію і закріплення словникового запасу, а також потужним чином сприяють формуванню елементарних математичних уявлень, зокрема умінню рахувати, орієнтуватися в просторі і часі тощо. Успіх в іграх надихає дітей на нові перемоги. Застосування дидактичних ігор робить педагогічний процес більш ефективним. Формуючи елементарні математичні уявлення у дітей у процесі гри, необхідно прагнути до того, щоб радість від ігор переходила у радість від навчання.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Аванесова В. Н. Дидактические игры. Сенсорное воспитание в детском саду. Москва: Наука, 2015. 212 с.

2. Давайте пограємо. Математичні ігри для дітей 5-6 років / Під ред. А. А.Столяра. Київ, 2019. 80 с.

3. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: «Академ- видав», 2006. 456 с.

4. Блехер Ф. Н. Дидактические игры и занимательные упражнения. Москва: Просвещение, 2010. 224с.

5. Зак А. З. Как развивать логическое мышление. 800 занимательных задач для детей 6-15 лет. Москва, 2003. 134 с.

6. Михайлова З. А. Логико-математическое развитие дошкольников: игры с логическими блоками Дьенеша и цветными палочками Кьюизенера. Санкт-Петербург, 2016. 128 с.

7. Столяр А. А. Формування елементарних математичних уявлень у дошкільників. Київ, 2008. 330 с.